

ПІДВИЩЕННЯ РЕЙТИНГУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У МІЖНАРОДНІЙ СИСТЕМІ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ WEBOMETRICS

Карагодіна Марина, Головко Ярослав

Академія праці, соціальних відносин і туризму

Анотація

Прагнення відповідати вимогам щодо якості в умовах глобалізації та займати якомога вище місце в міжнародних рейтингах вимагає від вищих навчальних закладів систематичного аналізу сучасних рейтингових систем та вчасного і гнучкого реагування на зміни їхньої методології. У матеріалі представлено досвід реалізації та оцінка ефективності практичних шляхів підвищення рейтингу Академії праці, соціальних відносин і туризму у міжнародному рейтингу оцінки діяльності університетів Webometrics.

Abstract

The desire to meet the quality requirements in a globalized environment and occupy the highest possible place in international rankings requires higher education institutions to systematically analyze current rating systems and timely and flexible response to changes in their methodology. The article presents the experience of implementing and assessing the effectiveness of practical ways to increase the rating of the Academy of Labour, Social Relations and Tourism in Webometrics Ranking of World Universities.

Вступ

У сучасному світі, в якому товари, послуги, інформація та технології вільно перетинають національні кордони, існує потреба у створенні універсальних показників та методів оцінки якості, в тому числі у сфері вищої освіти. Однією з авторитетніших систем рейтингування вищих навчальних закладів (ВНЗ) на сьогодні є ВебOMETричний рейтинг університетів світу (Webometrics Ranking of World's Universities), автори якого запропонували методологію оцінки світових вишів на основі їхньої присутності у мережі Інтернет та ступеню відкритості й цінності публікацій результатів наукової діяльності їхніх співробітників. Отже, задля реалізації стратегій підвищення власного рейтингу ВНЗ стикаються з викликами у двох площинах: інформаційно-технологічній та науковій. При цьому для вишу важливим є не тільки аналіз сьогоденних вимог до його діяльності, а й постійний моніторинг систем оцінки, які кожного року змінюються та вдосконалюються.

Про увагу українських науковців і практиків до міжнародних рейтингових систем оцінки ВНЗ свідчать як дослідницькі роботи останніх років [2, 5, 7, 8], так і поява власних аналітичних ресурсів щодо рейтингів на Інтернет-платформах національних вишів [6].

Метою даного дослідження було визначення та реалізація практичних шляхів підвищення рейтингу нашого вищого навчального закладу – Академії праці, соціальних відносин і туризму (АПСВТ), Україна, м. Київ – у системі Webometrics, а також подальша оцінка ефективності вжитих заходів. Відповідно до поставленої мети у період 2015-2018 рр. реалізовані такі завдання: 1) досліджено технології Webometrics щодо обчислення рейтингів університетів світу; 2) проаналізовано методології Webometrics у динаміці за інтервалом кожні півроку; 3) визначено та втілено стратегії підвищення основних показників рейтингу для АПСВТ; 4) скориговано або змінено обрані стратегії відповідно до виявлених змін у системі оцінки Webometrics; 5) оцінено ефективність обраних стратегій шляхом аналізу динаміки рейтингу АПСВТ у Webometrics. Реалізація завдань здійснювалась об'єднаними зусиллями маркетингового, наукового та технічного відділів Академії.

Основні результати

Вебометричний рейтинг університетів світу (Webometrics ranking of world's universities) – це один з рейтингів ВНЗ, за яким аналізується ступінь представлення діяльності вишів в Інтернет-просторі. Рейтинг з 2004 року за власною методологією складає Лабораторія кіберметрики (Cybermetrics Lab) Національної дослідницької ради Іспанії (Spanish National Research Council, CSIC). Результати оцінки оприлюднюються двічі на рік (у липні та лютому за даними збору даних у червні та січні відповідно) [3]. Рейтинг починався з аналізу діяльності 6 000 університетів; на сьогодні аналізу піддають понад 20 000 вищих навчальних закладів з усього світу.

У рейтингу Webometrics станом на 1.02.2018 року використовуються наступні параметри розрахунків [1]:

1. Присутність (Presence) – кількість присутніх на сайті університету сторінок усіх форматів, проіндексованих пошуковою системою Google, включаючи всі піддомени та всі типи файлів, наприклад, такі, як документи в форматі PDF. Питома вага даного параметра для розрахунку остаточного рейтингового результату зменшилась у порівнянні з 2017 роком з 10% до 5%.

2. Видимість (Visibility or Impact) – комбінація кількості зовнішніх гіперпосилань на домен університету (external inlinks) та кількості доменів, з яких ці посилання надходять (referring domains) за даними ресурсу Ahrefs Majestic. Питома вага даного параметра складає 50%.

3. Відкритість (Transparency or Openness) – кількість цитат авторів університету відповідно до Google Scholar Citations. Для обрахунку беруть 10 провідних особистих наукових профілів кожного університету. Перший профіль зі списку не враховується для підвищення репрезентативності, а дані інших топ-10 (максимум 9 профілів) складаються, і установи ранжуються за спаданням показника. Питома вага даного параметра складає 10%.

4. Висока якість (Excellence) – кількість наукових статей, що опубліковані авторами університету в журналах, проіндексованих бібліометричною базою Scopus, та входять до складу 10% статей, найбільш цитованих у 26 наукових галузях за версією Scimago Group. Під час обчислень враховуються дані за п'ять попередніх років. Питома вага даного параметра для розрахунку остаточного результату університету збільшилась у порівнянні з 2017 роком з 30% до 35%.

З моменту запровадження рейтингу Webometrics методологія його обчислення постійно змінювалася та вдосконалювалася. Так, у 2016 році найбільшої трансформації зазнав принцип розрахунку щодо параметру "Openness". Якщо раніше він відповідав за підрахунок на сайті університетів PDF-файлів документів, знайдених пошуковою машиною Google Scholar, то відтепер став вестися підрахунок цитувань наукових робіт співробітників університету за допомогою пошукової системи Google Scholar Citations. До такої ситуації більшість університетів світу були не готові. Виявилось, що з близько 22 000 університетів світу, ранжованих за допомогою Webometrics, особисті профілі вчених Institutional Google Scholar Citation мали лише 4 120 університетів.

У січні 2018 року укладачі рейтингу ввели нове обмеження щодо "Openness": "Присутність неіндифікованих групових профілів (журналів, відділів, груп) у першій десятці результатів закладу карається виключенням всього навчального закладу з оцінки OPENNESS (кількість цитат дорівнює нулю)" [4]. В результаті нововведення, зокрема, 197 з 327 українських вишів отримали у січні-2018 останнє місце за даним показником, що суттєво змінило всю картину рейтингу в Україні.

АПСВТ потрапила до рейтингу Webometrics після електронного звернення до компанії-укладача рейтингу на початку 2015 року і посіла у липні 2015 року 16 078 загальну рейтингову позицію серед університетів світу (за окремими показниками: Presence Rank – 9 614, Impact Rank – 17 642, Openness Rank – 12 316, Excellence Rank – 5 490) та 185 місце – в Україні.

Аналіз вимог укладачів рейтингу дозволив нам розробити та поступово втілювати стратегію підвищення позицій АПСВТ у Webometrics. Найбільш вагомим результатом було досягнуто у липні 2017 року. Загальний рейтинг АПСВТ у порівнянні з 2015 роком виріс майже на 6 000 позицій (10 126 місце) та на 55 позицій – в Україні (130 місце). У січні 2018 року показники суттєво погіршились (15 186 місце у світі та 196 місце в Україні) внаслідок різкого погіршення параметру Openness.

Для поліпшення показнику Presence нами було ініційовано проведення професійного аналізу сайту Академії на предмет індексації пошуковими системами, виправлення некоректних налаштувань та здійснення базової внутрішньої оптимізації сайту. Застосовані заходи призвели до підвищення даного показника на 600 пунктів (9 096 місце у світі у січні 2018 року).

Для поліпшення показнику Impact було розширено присутність Академії у соціальних мережах, забезпечено систематичне поповнення сайту актуальною інформацією, яка становить інтерес для поширення на зовнішніх ресурсах, введено у постійну практику обмін матеріалами і посиланнями з сайтами партнерів. У результаті за 2,5 роки АПСВТ за даним показником піднялась більше ніж на 3 000 позицій (14 412 місце у світі у січні 2018 року).

Оскільки методологія обчислення показнику Openness суттєво змінювалась двічі за період, що розглядається, порівняння кількісних даних 2015 та 2018 року є некоректним. У липні 2016 року, коли для даного параметру почали враховувати цитування наукових робіт співробітників університетів у Google Scholar Citations, АПСВТ посіла 4 121 місце у світі – це було останнє місце серед всіх учасників рейтингу (його мали всі навчальні заклади, у яких даний показник дорівнював нулю). За півроку після централізованого створення наукових профілів викладачів АПСВТ у системі Google Scholar Citations рейтинг Openness Академії виріс майже на 500 пунктів (3 643 місце у світі у січні 2017 року). У січні 2018 року АПСВТ знов отримала нульовий результат за даним параметром (9 593 – останнє місце) через нові зміни у методології, що спричинило суттєве погіршення її загального рейтингу.

За параметром Excellence АПСВТ постійно посідає останнє місце, оскільки до 2018 року не мала наукових статей за авторством її співробітників, які відповідають вимогам рейтингу.

Специфіка ринку освітніх послуг у глобальному світі передбачає, що вищий навчальний заклад може ефективно презентувати себе у національному та світовому Інтернет-просторі лише за умов систематичного аналізу сучасних рейтингових систем та вчасного і гнучкого реагування на зміни їхніх технологій та вимог.

Список використаних джерел

1. 2018. Ranking Web of Universities. January New Edition. URL: <http://www.webometrics.info/en/node/200>
2. Dreshpak V., Starushenko G. Міжнародні рейтинги університетів як інструмент оцінювання державної політики у сфері вищої освіти // Аспекти публічного управління. – 2017. – № 7. – С. 27-35. URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.15421/15201720>
3. Ranking Web of Universities. URL: <http://www.webometrics.info>
4. Transparent Ranking: Top Universities by Google Scholar Citations. Fifth Edition (December 2017 version 5.1) URL: <http://www.webometrics.info/en/node/169>
5. Дубинский А. Г. Пути повышения позиции вуза в рейтинге webometrics: фактор открытости // Системи обробки інформації – 2012. – № 9. – С. 286-290.
6. Рейтинги сайтів КПІ ім. Ігоря Сікорського. URL: <http://webometr.kpi.ua>
7. Тютюнник А. В. Основні критерії та показники вебметричного рейтингу університетів світу / А. В. Тютюнник, Б. І. Грицяк // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – Т. 38, вип. 6. – С. 234-244.
8. Чекаловська Г. З. Ранжирування у вищій освіті як механізм оцінювання якості освітніх послуг / Г. З. Чекаловська // Економічний простір. – 2013. – № 73. – С. 298-310.